

Cerere de decizie preliminară introdusă de Consiglio di Stato (Italia) la 23 septembrie 2019 – Sisal SpA/Agenzia delle Dogane e dei Monopoli, Ministero dell'Economia e delle Finanze

(Cauza C-721/19)

(2019/C 432/30)

Limba de procedură: italiana

Instanța de trimitere

Consiglio di Stato

Părțile din procedura principală

Apelantă: Sisal SpA

Intimate: Agenzia delle Dogane e dei Monopoli, Ministero dell'Economia e delle Finanze

Întrebările preliminare

- 1) Dreptul Uniunii, în special dreptul de stabilire și de liberă prestare a serviciilor (articolul 49 și următoarele și articolul 56 și următoarele TFUE) și principiile [de drept al Uniunii Europene] privind securitatea juridică, nediscriminarea, transparența și imparțialitatea, libera concurență, proporționalitatea, încrederea legitimă și coerența, precum și – în măsura în care sunt considerate aplicabile – articolele 3 și 43 din Directiva 2014/23/UE ⁽¹⁾, trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări precum cea cuprinsă la articolul 20 alineatul 1 din Decretul-lege nr. 148 din 16 octombrie 2017 și în actele subsecvente de punere în aplicare, care prevede că „1. În temeiul articolului 21 alineatele 3 și 4 din Decretul-lege nr. 78 din 1 iulie 2009, aprobat cu modificări prin Legea nr. 102 din 3 august 2009, Agenzia delle dogane e dei monopoli [Agenția Vamală și a Monopolurilor] procedează la autorizarea continuării raportului de concesiune existent, referitor la colectarea, inclusiv la distanță, a pariurilor pentru jocurile de loterie naționale cu pretrageri, până la termenul final prevăzut la articolul 4 alineatul 1 din actul de concesiune, astfel încât să se asigure venituri noi și mai mari la bugetul statului, în cuantum de 50 de milioane de euro pentru anul 2017 și de 750 de milioane de euro pentru anul 2018”, într-o situație în care:
 - articolul 21 alineatul 1 din Decretul-lege nr. 78 din 1 iulie 2009, aprobat cu modificări prin Legea nr. 102 din 3 august 2009, a prevăzut atribuirea concesiunilor în discuție, de regulă, unei pluralități de entități selectate prin intermediul unor proceduri deschise, competitive și nediscriminatorii;
 - articolul 21 alineatul 4 din decretul citat a prevăzut că concesiunile menționate la alineatul 1 pot fi prelungite, dacă este cazul, numai o singură dată;
 - la procedura de cerere de ofertă inițiată în anul 2010 nu au participat societățile apelante;
 - raportul specific existent a fost instituit *ab origine* cu un concesionar unic, în urma unei proceduri de achiziții publice, în care a fost depusă o singură ofertă;
 - continuarea raportului de concesiune existent ar presupune – în mod concret – că un astfel de raport ar continua exclusiv cu acest concesionar unic, iar nu prin prelungiri în favoarea unei pluralități de entități, fără o altă procedură de cerere de ofertă?
- 2) Dreptul Uniunii, în special dreptul de stabilire și de liberă prestare a serviciilor (articolul 49 și următoarele și articolul 56 și următoarele TFUE) și principiile [de drept al Uniunii Europene] privind securitatea juridică, nediscriminarea, transparența și imparțialitatea, libera concurență, proporționalitatea, încrederea legitimă și coerența, precum și – în măsura în care sunt considerate aplicabile – articolele 3 și 43 din Directiva 2014/23/UE, trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări precum cea cuprinsă la articolul 20 alineatul 1 din Decretul-lege nr. 148 din 16 octombrie 2017, care, în temeiul declarat al

articolului 21 alineatele 3 și 4 din Decretul-lege nr. 78 din 1 iulie 2009, aprobat cu modificări prin Legea nr. 102 din 3 august 2009, prevede că „*Agenzia delle dogane e dei monopoli [Agenția Vamală și a Monopolurilor] procedează la autorizarea continuării raportului de concesiune existent, referitor la colectarea, inclusiv la distanță, a pariurilor pentru jocurile loto naționale cu pretrageri, până la termenul final prevăzut la articolul 4 alineatul 1 din actul de concesiune, astfel încât să se asigure venituri noi și mai mari la bugetul statului, în cuantum de 50 de milioane de euro pentru anul 2017 și de 750 de milioane de euro pentru anul 2018*”, prevăzând următoarele:

- prin continuarea în timp a unicului raport de concesiune existent, în loc de eventuala prelungire a unor concesiuni multiple potrivit articolului 21 alineatul 4 din Decretul-lege nr. 78 din 1 iulie 2009, aprobat cu modificări prin Legea nr. 102 din 3 august 2009, și fără a organiza o nouă procedură de cerere de ofertă;
 - la un moment anterior expirării concesiunii: Decretul-lege nr. 148 din 2017 a intrat în vigoare la 16 octombrie 2017, adică la aceeași dată cu publicarea în Gazzetta Ufficiale [Monitorul Oficial italian], iar concesiunea urma să expire la 30 septembrie 2019;
 - astfel încât să se asigure venituri noi și mai mari la bugetul statului, în cuantum de 50 de milioane de euro pentru anul 2017 și de 750 de milioane de euro pentru anul 2018, modificând în acest mod anumite aspecte referitoare la modalitățile și la termenul de plată ale contraprestației pentru concesiune, precum și, potențial, la cuantumul total al plății datorate în raport cu caracterul său oneros, în special prin modificarea termenelor de plată, anticipându-le în raport cu cele prevăzute de concesiunea inițială, în considerarea – din perspectiva apelantelor – a faptului obiectiv și notoriu că timpul are o valoare financiară?
- 3) Dreptul Uniunii, în special dreptul de stabilire și de liberă prestare a serviciilor (articolul 49 și următoarele și articolul 56 și următoarele TFUE) și principiile [de drept al Uniunii Europene] privind securitatea juridică, nediscriminarea, transparența și imparțialitatea, libera concurență, proporționalitatea, încrederea legitimă și coerența, precum și – în măsura în care sunt considerate aplicabile – articolele 3 și 43 din Directiva 2014/23/UE, trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări precum cea cuprinsă în actele de punere în aplicare a decretului menționat mai sus, și în special în comunicarea Agenzia delle Dogane e dei Monopoli [Agenția Vamală și a Monopolurilor] [nr.] 0133677 din 1 decembrie 2017, care, în executarea declarată a dispozițiilor articolului 20 alineatul 1 din Decretul-lege nr. 148 din 16 octombrie 2017 și în temeiul prevederilor articolului 4 primul paragraf din contractul de concesiune pentru exploatarea jocurilor loto cu pretrageri, care prevede că aceasta poate fi prelungită o singură dată, modifică termenul final al raportului de concesiune la 30 septembrie 2028; în orice caz, fără a aduce atingere dispozițiilor aceluiași articol 4 cu privire la împărțirea duratei concesiunii în două perioade de cinci ani și, respectiv, de patru ani (astfel încât, după trecerea primei perioade de cinci ani de la data de 1 octombrie 2019, continuarea pentru o altă perioadă de patru ani, până la expirarea la 30 septembrie 2028, este condiționată de evaluarea pozitivă de către Agenzia delle Dogane e dei Monopoli [Agenția Vamală și a Monopolurilor] a desfășurării exploatarei, care trebuie formulată până la 30 martie 2024); prevede că societatea efectuează plata unei sume de 50 de milioane de euro până la 15 decembrie 2017, a unei sume de 300 de milioane de euro până la 30 aprilie 2018 și a unei sume de 450 de milioane de euro până la 31 octombrie 2018;
- prevăzându-se acestea, înainte de a se fi împlinit termenul inițial de expirare a concesiunii respective (comunicarea Agenzia delle Dogane e dei Monopoli [Agenția Vamală și a Monopolurilor] [nr.] 0133677 a fost emisă la 1 decembrie 2017, iar contractul de concesiune urma să expire ulterior, la 30 septembrie 2019);
 - asigurând astfel [...] plata anticipată a sumei de 800 de milioane de euro la termene anterioare (50 de milioane de euro până la 15 decembrie 2017, 300 de milioane de euro până la 30 aprilie 2018 și 450 de milioane de euro până la 31 octombrie 2018) datei de expirare (30 septembrie 2019);
 - determinând astfel [...] modificarea potențială a cuantumului total al plății datorate în raport cu caracterul său oneros, în considerarea – din perspectiva apelantelor – a faptului obiectiv și notoriu că timpul are o valoare financiară?
- 4) Dreptul Uniunii, în special dreptul de stabilire și de liberă prestare a serviciilor (articolul 49 și următoarele și articolul 56 și următoarele TFUE) și principiile [de drept al Uniunii Europene] privind securitatea juridică, nediscriminarea, transparența și imparțialitatea, libera concurență, proporționalitatea, încrederea legitimă și coerența, precum și – în măsura în care sunt considerate aplicabile – articolele 3 și 43 din Directiva 2014/23/UE, trebuie interpretat în sensul că se opune unei astfel de reglementări și în ipoteza în care operatorii din domeniul în discuție interesați în prezent să intre pe piață [...] nu au participat la procedura de cerere de ofertă organizată inițial pentru atribuirea concesiunii care expira și care a fost continuată cu concesiionarul a cărui autorizație urma să expire, în noile condiții contractuale descrise, sau [...] eventuala limitare a accesului pe piață [...] se produce numai în ipoteza participării efective a acestora la procedura de cerere de ofertă inițială?

(¹) Directiva 2014/23/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 februarie 2014 privind atribuirea contractelor de concesiune (JO 2014, L 94, p. 1).